

badítani igyekezett Görögországot a török járom alól. Céljait tekintve e két mozgalom összefogása természetes lett volna, csak hogy a vezető osztályoknak sikerült ezt megakadályozni. Ipsilantinak szándékában volt megszüntetni az előjogokat, mindkét fejedelemségben, nyilván, hogy megnyerje a maga számára a népet és Vladimirescut, de társa *Jacovache Rizo-Nerula* a bojárokra gondolva lebeszéli tervéről. Ennek ellenére Ipsilanti Tárgovisteban harcot hirdet a demokratikus célokért, amikért VI. is küzd. A két rokonszándékú mozgalom összefogása mégsem lett valóság. Meghiúsította a mindkét táborban uralkodó bizonytalanság és tévovás, amik végül is Vladimirescu és Ipsilanti bukásához vezettek. Egyébként Ipsilantit az oroszok támogatták, imperialista megfontolásokkal és jó szemmel nézték a VI.-féle mozgalmat is. Látva azonban, hogy VI. nem a törökök, hanem a bojárok ellen fordul, (akikre az orosz hódítás támaszkodott) és mivel Ipsilanti táborában is akadtak bojárellelens törekvések, cserben hagyja mindkét mozgalmat, sőt ellenük támad.

A bojárokkal való megegyezés után VI. elkanyarodik eredeti céljától és igyekszik mozgalmát nemzeti mederbe terelni. VI. katonái a birtokosok védelmére kelnek. A tetejébe VI. kiáltványban szólítja fel a parasztokat az adófizetésre. A parasztok elhidegülnek tőle és elhagyják táborát. Így magyarázható az is, hogy egy maroknyi görög könnyűszerrel teszi el láb alól a tömegektől elhagyott vezért.

Az 1821-es parasztfelkelést tehát leszerelte a vezető osztály politikai ügyessége. A parasztság demokratikus követelései megfeneklettek, sorsa rosszabbodott. 27 esztendeig lappangott az elégedetlenség tüze a falvak mélyén, hogy ismét fellobbanjon az 1848-as forradalomban, mely Bălcescu szavával élve: „az 1821-es forradalom egyenes folytatása volt.” (K.)

TIBOROK ÉS TIBORCOK. Mai magyar kulturtörténelem: a *Színházi Élet*. Film és nő, könyv és író, színház és színész, bál és kozmetika, itt ezeken a hasábokon szinesednek tömegvalósággá. Elérhetetlenségükben így lesznek közkinccsek. Egy zseniális üzlet itt és így nyer a közönség vágyalmas áhítatában — kulturrangot. A Gerbaudtársadalom pletykaközlőnye a magyar középosztály kulturvalóságát, kulturnívóját jelenti. Gerbaudtársadalom: a színésznő és a bankár, az aranyifju és a flapper, a gigoló és a jampec, a tenniszbajnok és a bálkirálynő, a frakk és tiszti attila atmoszférája. Gerbaudtársadalom: mindenki, aki éli, nézi és áhitozza. Atmoszféra, mely a kispolgárt hipnotizálja, mely gyorsabb lélegzésre készíti a provinciálizmust, pletykaközlőny, mely a tiszabürgözdli nőegyleti elnöknőnek bibliát jelent, hollywoodi reményt a lányának és jampecelket a fiának. Szemfényvesztés, üres léhaság, színesen csillogó veszélyes! tűz, mely az oktan pilléket és lepkéket gyógyithatatlan illuziókba ringatja és szárnypörkölésre csábítja. A Színházi Élet által közvetített Gerbaudtársadalom pontos szociológiai keresztmetszet, a középosztály színes haláltükre, a magyar élet antiszociális voltának egyik magyarázata és dokumentuma. Ahol a „társadalom”-fogalom helyét majdnem kiirthatatlanul elfoglalta a „társaság”-fogalom. ott a kultura törvényesen csak kosztümpremierré, zurrá, banketté, bridzs-délutánná szinesedhet. Ez a kultura nem más, mint egy célnélküli, tartalmatlan társadalom „társasági” élete premier planban. Egy reflektorfényben szinesedő nagy nyilvános ház, melynek hireit, képeit, eseményeit, pletykáit elfojtott lélegzettel lesik és várják, élik és élvezik — a kívülrekedtek : a szürke mindennap, a vigasztalan lét, a porban fuldokló vidék Tiborcai, akik a frakkos Tiborok életét nézik és vágyják, káromolják és áhitozzák a Színházi Élet pontos heti feltalálásaiban. Tibor-

rok és Tiborcok: micsoda közösség, micsoda valóság! De valóság, amivel számolni kell. Aki ezt az antiszociális valóságközösséget figyelmen kívül hagyja, az kinullázta a mai magyar élet egyik legfőbb és legjellemzőbb tünetét, a legszomorúbb kulturális és szociális valóság jegyet: a Gerbaudtársadalmat: a Tiborok és Tiborcok gicsterhes közösségét, melynek forrása és motorja a Színházi Élet.

Az utolsó hetek legelőbb és legbővebb magyar ujságszenzációja a már unalomig ismert „nőragadási” ügy volt. A Sárga fiu esete Darkó Magdával, a legendás „Tiborok szövetségével” garnirozva. Az ember értelmetlenül, hitetlenül bámulja ezt a nagy lármát, ezt a minden részletre kiterjedő gabalygást két ember szerelme körül. Egy minden vonatkozásában privát-ügy, ime egyszerre magyar közüggé valósult. Egyet azonban nem szabad elfelejteni. Ez az eset nem Kiss János és Nagy Maris ügye, ez az eset a Gerbaudtársadalom eseménye. És így: közügy, magyar közügy. Mindenkié. Az alakok a Színházi Életből léptek ki az uccára, a Tiborok világából, a kispolgári vágyalom szentélyéből, a frakkos estélyi ruhás bálteremből. És a kispolgári Tiborcok szivszorongva, nyálatnyelve lesik a zsurlú harcát és a frakkos Tiborok szolidáris statisztálását. A frakk kilépett az uccára, meg lehet fogni, meg lehet tapintani, bajba került, a gavallér a priccsen alszik a rendőrségi fogdában, a gazdag mennyasszony a Schwartzerben: kell ennél több egy polgári szívnek, egy Intim Pista-nevelte közönségnek? Rajta tehát harcba fel, hadakat és szavakat: a miénk ő, mentsük meg őt! Szegénység, óh, gazdagság, kőszívű szülők, óh! Szívek harca, szerelem, romantika, óh, óh! Az élő filmgiccs. Az élő filmgiccs, mint legérzékeltetőbb magyar valóság: közügy. Élet, melyet az a film, az a színház, az a könyv, az a giccs termelt ki, melynek legfőbb menedzsere a Színházi Élet. A Tiborcoknak nem szabad szegénységükre szobakonyhás savanyu élet szagukra döbbsenni, azt el kell ködölni, el kell falazni. Az öneszmélés és öntudatosodást a Gerbaudtársadalom pikantériáival, a kultúra pletykáival, nőragadási szenzációkkal, intimpistás vágyálmokkal kell megakadályozni. Tiborcnak nem szabad arra a különbségre eszmélni, mely őt a valóságban elválasztja Tibortól:

*Ő táncmulatságokat ad szüntelen
Ugy, mintha mindég vagy lakodalma, vagy
Keresztelője volna: és nekünk
Szívünk dobog, ha egy csaplárlegény az
Utcán előnkbe bukkanik, mivelhogy
a tartozás mindjárt eszünkbe jut.*

(Bánk Bán, 3. felv. 3. jelenet.)

Ezt az egész tartozásos életet, ezt a szürke torokszorító semmit, ezt a szívdobogást el kell felejteni. A Tiborcok önmaguk elől menekülnek és menekülés közben a legszínesebb, legmázosabb, legfelületesebb atmoszférába, a Gerbaudtársadalom fénykévéjébe hullnak, mint a legyek. És ez a fontos. Mert az eredmény csak így lehet: vakvágány. A kenyeret illúzió pótolja: a legyek egynek érezhetik magukat a lakmározókkal, a szüntelen táncmulatságot adókkal. A Színházi Életben közös levegőt szívhathatnak, közös problémáik vannak, közös szenzációik, közös drukkolnivalóik. És mi kell még? A Tiborcok esedékes öneszmélése, felhorkanása giccsbe fült. A Tiborok saját legprivátabb ügyeiknek közüggé duzzasztásával újra győztek a Tiborcok felett... Incze Sándor, a Színházi Élet szerkesztője, mindenki másnál jobban és jogosabban érdemli meg a kulturmunkáért kijáró elsőosztályu magyar érdemkeresztet, a Corvin-láncot, vagy az Akadémia elnöki tisztét. Kár, hogy József főherceg már megelőzte.

Fábry Zoltán